

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้ ศึกษาค้นคว้า แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
2. แนวคิดการเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่หลักสูตรสถานศึกษา
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
6. คณะกรรมการสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีความเหมาะสมทันสมัย ต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้

วิชย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2544 : 44) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนไว้ในเอกสาร เพื่อเป็นแม่บทในการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

13

สำลี รักสุทธี (2545 : 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางอันพึงประสงค์

ชาติรี สำราญ (2545 : 29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ แห่งชีวิต วิถีชีวิตในชุมชนทุกชุมชนล้วนแล้วแต่เป็นหลักสูตร ถ้าหากครูสามารถหยิบฉวยนำมาจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียนของตนอย่างเป็นระบบ โดยมีทั้งเรื่องราวการสอนกิจกรรม และเป้าหมายที่ชัดเจน มวลประสบการณ์ทั้งหมดนั้นต้องหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวทั้งนี้ต้อง สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมด้วย

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (บรรพต สุวรรณประเสริฐ. 2544 : 4 ; อ้างอิงจาก Saylor & Alexander. 1974. **Planning Curriculum for School.** p. 85) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดเตรียมมวลประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายทางการ ศึกษาอย่างกว้าง ๆ และจุดมุ่งหมายเฉพาะของโรงเรียน

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับ ผู้เรียน โดยมีการวางแผนล่วงหน้าไว้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไป ในการรับรู้ของผู้เรียน

1.2 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2541 : 51) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้น และ อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

พิสมัย ถิระแก้ว (2541 : 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมาย 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum improvement) หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรเดิม ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นมีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum change) หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาใช้แทนหลักสูตรเดิมซึ่งจะแตกต่างจากหลักสูตรเดิม ทั้งระบบ

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้าง หลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นด้วยวิธีการปรับหรือขยาย

ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544 : 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น เพื่อผลโดยตรงต่อผู้เรียน และการพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

14

นั้นจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum aims) เป้าหมายของหลักสูตร (Curriculum goals) จุดประสงค์ของหลักสูตร (Curriculum objectives) ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

บุญมี เณรยอด (2546 : 6 - 7, 61) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและเพื่อบรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้ หรืออาจจะหมายถึงการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ก็ได้

ทาบ (ฉนัท ชาติทอง. 2552 : 69 ; อ้างอิงจาก Tabá. 1962. **Curriculum Development : Theory and Practice.** p.82) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายแนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมาย

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร เพราะทำให้เห็น โครงสร้าง และรูปแบบของหลักสูตรว่าเป็นไปในลักษณะใด ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษา กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 16) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. หลักการ เป็นทิศทางหรือแนวทางที่จะบอกหรือนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. จุดหมายเป็นความต้องการของ การจัดการศึกษาหรือสังคม ที่จะให้ผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด
3. โครงสร้าง เป็นส่วนที่กำหนดกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ซึ่งมีทั้งบังคับและส่วนที่ให้เลือกรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจ
4. จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นข้อกำหนดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะหรือทัศนคติในแต่ละรายวิชา
5. เนื้อหาของรายวิชาเป็นข้อกำหนดและประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

15

6. สื่อการเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมหรือกำหนดวิธีการสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักแก้ปัญหา

8. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบนักเรียนว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถตามจุดประสงค์ การเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสิ่งใดควรแก้ไขปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

นิคม ชมพู่หลง (2545 : 12) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งแนวดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรของกลุ่มวิชาและรายวิชาต่าง ๆ

2. ระเบียบการวัดผลและการประเมินผลการเรียน และคู่มือการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับ

3. สื่อการเรียนการสอนที่ปรากฏในรูปแบบของหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบและสื่อในลักษณะต่าง ๆ

สุชาติา วิยวุฒิ (2546 : 26) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา 8 ประการ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. โครงสร้างหลักสูตร
4. รายวิชาตามกลุ่มสาระ
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บุญมี เณรยอด (2546 : 6-7, 61) ได้เสนอองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ในการพัฒนาหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาและประสบการณ์
3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

16

5. การปรับปรุงหลักสูตร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 30 -31) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า มีองค์ประกอบดังนี้

1. สังคม และวัฒนธรรม
2. เศรษฐกิจ
3. พื้นฐานทางสังคม
4. สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา
5. พัฒนาการทางเทคโนโลยี
6. สภาพทางสังคมในอนาคต
7. บุคคลภายนอกและนักวิชาการ
8. โรงเรียน ชุมชน หรือสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่
9. ประวัติศาสตร์การศึกษาและหลักสูตรเดิม
10. ธรรมชาติของความรู้
11. ปรัชญาการศึกษา

ไทเลอร์ (Tyler) (ฉันท ชาติทอง. 2552 : 12) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนไว้ว่า ผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ประการ ได้แก่

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. การเลือกเนื้อหา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผลหลักสูตร

กู๊ด (Good) (ฉันท ชาติทอง. 2552 : 69) ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ความหมาย คือ การปรับปรุงหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสใหม่ทางการเรียน โดยการเปลี่ยนแปลงแบบหลักสูตร

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรถือเป็นกรอบที่สำคัญและมีส่วนในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินการ คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และแนวดำเนินการใช้หลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 28 - 40) ได้กำหนดความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าหมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนรวมถึงลำดับขั้นตอนของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 2) ได้กำหนดความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าหมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน และยังประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวล และประสบการณ์อื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้ง รายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่ม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละปีหรือภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ถวิล มาศจรัส (2545 : 52) ได้กำหนดความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

2. หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546 : 234) ได้กำหนดนิยามของหลักสูตรสถานศึกษาว่าหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนการหรือแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่ละแห่ง ที่มีข้อกำหนดของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงาน การประกันคุณภาพในสถานศึกษา มาตรา 47-48 เพื่อรองรับการประเมินภายนอกไว้เบ็ดเสร็จ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

18

ศรีอรุณ ฤทธิรงค์ (2546 : 91) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาเป็น แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวล ประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และ โลกอย่างมีความสุข

รวีวรรณ สุวานิช (2548 : 225) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตร สถานศึกษา หมายถึง แผนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยยึด หลักสูตรแกนกลางเป็นมาตรฐาน

สุรศักดิ์ ศิริ (2550 : 18) ให้ความหมายว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริม ให้แต่ละกลุ่มบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นตอนของมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข หลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวล และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษา แต่ละแห่งวางแผนไว้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร สถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่วางไว้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

2.2 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 3 - 4) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการ ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมาย ของการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด และ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรสอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

19

ประการ จุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้จะให้แนวทางที่สำคัญซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายใต้บริบทและแนวทาง ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความมั่นใจในการเรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ที่สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยี สื่อสาร ส่งเสริมใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม วัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาด้านหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อตัวและสังคม หลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคม ให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจและยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตัว ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจ แบบมี ข้อมูลเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบต่อ

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, ปราณี สังฆะตะวรรธน และประภาพรณ เอี่ยมสุภามิต (2545 : 4-5) ให้ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกล่าวว่า ในอดีตสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายตามหลักสูตรกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้เท่านั้น ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวเปลี่ยนไปมีการกระจายอำนาจ และมอบหมาย ให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น จึงมีผู้นำแนวความคิดนี้บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ ดังข้อความในวรรคสอง มาตรา 27 ที่ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคที่หนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ศรีอรุณ ฤทธิรงค์ (2546 : 92) ให้ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดการกระบวนการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

20

หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียน ชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตร สถานศึกษาให้มีคุณภาพ หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากข้อมูล สารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาชั้น พื้นฐานมีการระดมทรัพยากรทั้งสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่าเต็มตามศักยภาพ

รวิวรรณ สุวานิช (2548 : 225-226) ให้ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร

2. หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่จะช่วยส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น สร้าง ความมั่นใจ และให้กำลังใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ ตลอดเวลา

3. หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม พัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตนเองเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน พัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการ เป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ

4. หลักสูตรสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม ช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค

5. หลักสูตรสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนมีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อม ที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

6. หลักสูตรสถานศึกษาจะช่วยชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้าน ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

7. หลักสูตรสถานศึกษาจะก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น

สุรศักดิ์ สิริ (2550 : 20) ให้ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาว่า สถานศึกษา จำเป็นต้องทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงาน สถานศึกษาทั้งภาครัฐและ เอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

21

หลักสูตรสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเหมือนวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจและประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจให้เรียนและทำงานอย่างเป็นระบบ มีอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักสูตรโดยการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อตนเอง ความเชื่อมั่นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามิอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษา จะต้องพัฒนาหลักสูตร และควรมีอิสระของผู้เรียน ช่วยให้เป็นพลเมืองดีของสังคมที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนเองกำลังดำรงอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภค ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระ เข้าใจในความรับผิดชอบ

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นเอกสารที่กำหนดหรือเป็นเครื่องมือที่จะชี้แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงจุดหมาย เพื่อให้เป็นคนดีที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถที่จะนำไปศึกษาต่อหรือใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปได้

3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

บทบาทที่สำคัญของสถานศึกษาประการหนึ่ง คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร โดยหลักทั่วไปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติหรือระดับสถานศึกษาจะมีวิธีดำเนินการในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ เริ่มด้วยการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตร อย่างไรก็ตามแต่ละขั้นตอนอาจมีการกระจายกิจกรรมให้ละเอียด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

222

และครอบคลุมมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของหลักสูตรแต่ละระดับหรือแต่ละประเภท
(ฉันทริกา วอแพง. 2548 : 28)

ชำระ บัวศรี (2542 : 152) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย
3. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร
4. กำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. เลือกเนื้อหา
6. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
7. กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้

กรมวิชาการ (ชนศักดิ์ เปาริก. 2550 :16) สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาซึ่งมีขั้นตอนประกอบด้วย

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร
5. การจัดทำสาระการเรียนรู้
6. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
8. จัดทำแผนการเรียนรู้
9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
10. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
11. วัดและประเมินผล
12. บริหารจัดการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตร
4. นำหลักสูตรไปใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

23

5. นิเทศการใช้หลักสูตร
6. ประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2552 : 98) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ออกแบบการเรียนรู้
2. ประเมินการใช้หลักสูตร
3. นำหลักสูตรไปใช้

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2533 : 19) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ร่างหลักสูตร
2. นำหลักสูตรไปใช้
3. ประเมินการใช้หลักสูตร

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539 : 17) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. สร้างหลักสูตร
2. นำหลักสูตรไปใช้
3. ประเมินการใช้หลักสูตร
4. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

นิคม ชมพุลอง (2545 : 35) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. กำหนดสาระของหลักสูตร
2. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
3. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
4. จัดทำแผนการเรียนรู้
5. วัดและประเมินผลหลักสูตร
6. นำหลักสูตรไปใช้
7. ประเมินการใช้หลักสูตร
8. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ทาบ (Taba. 1962 : 12) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหา
4. จัดลำดับเนื้อหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

5. คัดเลือกประสบการณ์
6. จัดลำดับขั้นตอนประสบการณ์ของการเรียน
7. ประเมินผลการใช้หลักสูตร
8. ตรวจสอบความคงที่ และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน

เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander. 1974 : 27) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. ศึกษาตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์
3. ออกแบบหลักสูตร
4. นำหลักสูตรไปใช้
5. ประเมินการใช้หลักสูตร

จากแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสังเคราะห์ได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ชื่อหน่วยงาน และนักการศึกษา	ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา			
	การศึกษา และวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน	การจัดทำ เอกสาร หลักสูตร	การนำหลักสูตร ไปใช้	การประเมิน ปรับปรุง และพัฒนา
กระทรวงศึกษาธิการ	✓	✓	✓	✓
เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์	✓		✓	✓
ทาบา				✓
มณฑิชา ชนะสิทธิ			✓	✓
นิคม ชมพูลง		✓		
วิชัย วงศ์ใหญ่			✓	✓
ฉันท ชาติทอง			✓	✓
ชนศักดิ์ เปาริก	✓	✓		✓
ธีรารัง บัวศรี	✓			

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

25

จากตาราง 1 ผลการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากหน่วยงาน และนักการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และสรุปได้ จำนวน 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ข้อมูลด้านการบริหารจัดการข้อมูลเกี่ยวกับ นักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ขั้นตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตร หมายถึง การจัดทำสาระการเรียนรู้รายวิชา คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้สอดคล้องกับ วิทยุทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3. ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานด้านการวางแผนและการ จัดการเพื่อนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน ภายหลังจากทำเอกสารหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีงานหลักที่สำคัญ คือ 1) การวางแผนการใช้หลักสูตร เพื่อไม่ให้เป็นปัญหากับการดำเนินงาน ของหลักสูตรใหม่และหลักสูตรเดิม 2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจให้ ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะส่วนที่มี ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น 3) การเตรียมบุคลากร เป็นการให้ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามแนวคิดของหลักสูตร 4) การจัด สภาพแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานตามแนวคิดของหลักสูตร

4. ขั้นตอนการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนา หมายถึง การนำเอาผลการใช้หลักสูตรที่ได้ ผ่านการดำเนินการตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ ว่าสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้เพียงใด มี ปัญหาและอุปสรรคอะไรเพื่อแก้ไขและปรับปรุงให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่ได้จาก การประเมินจะนำมาใช้ดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบางส่วนของหลักสูตรที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ ความ ต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการพัฒนา จัดทำ ปรับปรุง ข้อกำหนดว่าด้วยจุดหมายแนวทาง วิธีการและ เนื้อหาสาระ ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยนำเอาหลักสูตรแกนกลางและองค์ความรู้ เพิ่มเติมตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น มาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามขอบข่าย ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมถึง จัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

26

ตามแนวทางการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร และเพื่อความชัดเจนของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกเหนือจากการกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้แล้วยังได้ให้รายละเอียดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร ต้องสอนอะไร จะสอนอย่างไรและประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

ตัวชี้วัดชั้นปีเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับศึกษาภาคบังคับ (ป.1-ม.3)

ตัวชี้วัดช่วงชั้นเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) จากรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวมานั้น สถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สนองตอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

27

1. ส่วนนำ (วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน)
2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร (รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลาเรียน) ดังนี้
 - 2.1 ระดับประถมศึกษา (ป.1- ป.6) (รายปี)
 - 2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1 - ม.3) (รายภาค)
 - 2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.4 - ม.6) (รายภาค)
3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา (รหัสวิชา ชื่อรายวิชา) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นเวลาเรียน รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา ดังนี้
 - 3.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้
 - 3.2 ศึกษาค้นคว้าระดับชั้นปี (ป.1 - ม.3)
 - 3.3 ศึกษาค้นคว้าช่วงชั้น (ม.4 - ม.6)
 - 3.4 ศึกษาระบบการเรียนรู้แกนกลาง
 - 3.5 ศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน
 - 3.6 ศึกษาการลงรหัสรายวิชาทั้งพื้นฐาน และเพิ่มเติมประมวลจัดทำคำอธิบายรายวิชาแยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วย ส่วนของสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และคุณลักษณะที่เกิด (คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร)
4. เกณฑ์การจบหลักสูตร
5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ดำเนินการจัดหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพิ่มเติม
 - 5.1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
 - 5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด
 - 5.3 สาระการเรียนรู้
6. การออกแบบการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน
 - 6.1 ตัวชี้วัด
 - 6.2 สาระการเรียนรู้ทั้งแกนกลางและท้องถิ่น
 - 6.3 ชิ้นงาน / ภาระงาน
 - 6.4 เกณฑ์การประเมิน
 - 6.5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

28

6.6 เวลาเรียน

7. คู่มือการวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษา ดังนี้

7.1 การประเมินในระดับชั้นเรียน ประเมินความก้าวหน้าโดยใช้วิธีการอย่างหลากหลาย

7.2 การประเมินในระดับสถานศึกษา ตัดสินผลการเรียนรู้รายปี / รายภาค การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งโรงเรียนนาร่องและพร้อมใช้ในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนทั่วไปใช้ในปีการศึกษา 2553 จะเห็นได้ว่า เป็นการทบทวนหลักสูตรสถานศึกษาเดิมโดยจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยประมวลจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาเป็นพิเศษ (ธีรพงษ์ ศรีโพธิ์, 2552 : เว็บไซค์)

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของการศึกษาไทยที่ผ่านมาได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียน ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2539 โดยกำหนดให้มีกรรมการโรงเรียนทุกโรงเรียนอย่างน้อยโรงเรียนละเก้าคนและไม่เกินสิบห้าคนซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำทางศาสนา บุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและข้าราชการอื่นที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และได้กล่าวถึงหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนโดยกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาของโรงเรียนให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน แสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนและให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและร่วมกันพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 28)

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

29

อำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานการบริหารงานบุคคล และงานการบริหารทั่วไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และได้บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของรูปแบบการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคตที่จะต้องให้สังคมทุกสังคม ชุมชนทุกชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) ได้บัญญัติเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลัก “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” มาตรา 24(6) “การจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” มาตรา 57 “ให้หน่วยงานทางการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา” ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตจะไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนเท่านั้น แต่ทุกฝ่าย ทุกองค์กร ทุกสถาบัน จะต้องเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 16)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระเบียบใหม่ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543” และให้ยกเลิก “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539” จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน “กรรมการ” หมายถึง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยสถานศึกษาละเก้าคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรทางศาสนา และผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

30

เสนอแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 102, 106) กล่าวว่า บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นอันมาก ผู้ปกครองบางคนอาจจะมีความรู้ในเรื่องที่จะสร้างและพัฒนาหลักสูตรนั้น ก็อาจให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียนและข้อมูลอื่น ๆ ตามที่คณะพัฒนาหลักสูตรต้องการ และบางคนอาจจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรแต่จุดสำคัญของผู้ปกครอง และประชาชนก็คือ การมีส่วนร่วมภายหลังจากหลักสูตรได้ดำเนินการแล้ว ด้วยการรับทราบหรือให้ข้อคิดเห็นต่อหลักสูตรและทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะใช้ในการฝึกอบรมลูกหลาน ซึ่งบุคลากรกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติต่อการศึกษาเข้าและไม่เข้าใจเจตนารมณ์ในการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจเกิดปัญหาในการใช้หลักสูตรต่อไป

นิคม ชมพูลง (2545 : 232 - 233) กล่าวว่า ผู้แทนชุมชน/ท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพราะหลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทดังนี้

1. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตร อย่างต่อเนื่องและจริงจัง
2. ประชาสัมพันธ์การเผยแพร่พัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน
3. สนับสนุนช่วยเหลือ ความต้องการของโรงเรียน เช่น ภูมิปัญญา แรงงาน งบประมาณ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรท้องถิ่นต่าง ๆ
4. ให้ความสนใจการเรียนของนักเรียน ด้วยการซักถามผลการเรียน ช่วยเหลือแนะนำ คั่นคว้าเพิ่มเติม
5. หาโอกาสสนทนากับครู เพื่อร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาในด้านต่าง ๆ
6. ช่วยดูแลนักเรียนขณะอยู่ที่บ้าน ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูมอบหมายให้เป็นพิเศษ
7. นำผลงานของโรงเรียนและครูไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

31

นิคม ชมพูหลง (2545 : 276) ได้กล่าวถึง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School base management) ว่าเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (School board) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหาร โรงเรียน ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ บุคลากร วิชาการและอื่น ๆ โดยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

ฉันท ชาติทอง (2552 : 283 - 284) กล่าวว่า ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน มีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนให้ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน
2. มีส่วนในการกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
4. จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
5. อบรม เลี้ยงดู เอาใจใส่ หีความรู้ ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
6. สนับสนุนทรัพยากร เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม
7. ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้อง ประสานงาน ป้องกัน และแก้ไขปัญหเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน
8. ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
9. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ และในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
10. จัดให้บุตร ธิดา หรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการพัฒนาสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้

1. มีส่วนในการกำหนดสาระของหลักสูตรและแผนพัฒนาสถานศึกษา
2. สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาในด้านการเรียนรู้ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม
3. มีส่วนร่วมใน การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

32

4. ส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง

บทบาทหน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

1. มีส่วนร่วมในจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
2. มีส่วนในการกำหนดสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและสังคม
3. เป็นศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ จากสถานการณ์จริง

4. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
6. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 2) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการจัดทำเอกสารในระดับโรงเรียนโดยองค์คณะบุคคลได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ในการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตลอดจนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเต็มที่ และเปิดโอกาสให้บุคคล และหน่วยงานนอกสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งในฐานะกรรมการสถานศึกษา วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือในฐานะผู้ให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และฐานะ ผู้ประเมินคุณภาพของสถานศึกษาแล้ว ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษานั้นจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาอันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ครู และบุคลากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

333

ทางการศึกษาอย่างแท้จริงในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : คำนำ) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรทางศาสนา และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 -15 คน ซึ่งมีความรู้และความสามารถดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 9 - 10)

ผู้แทนผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหา และความต้องการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการทางด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนที่คาดหวังและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้แทนศิษย์เก่า เป็นผู้สะท้อนภาพความรัก ความศรัทธา ความภูมิใจต่อสถาบันการศึกษา ที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิก ส่วนหนึ่งของชุมชนและความร่วมมือกับสถาบันทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถาบันและมีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการจัดการศึกษาและเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

34

ผู้แทนองค์กรทางศาสนา เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่สะท้อนภาพของการบริหารจัดการ ผู้ช่วยให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิดเห็นเปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย รวมทั้งพิจารณาดีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์กรบุคคลในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาที่หลากหลายและเข้าใจ การศึกษามีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศแรงกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคมและประเทศชาติต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสังคมเข้มแข็ง และประเทศชาติก้าวหน้า

ชชาติ พวงสมจิตร (2541 : 28) ได้เสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ การดำเนินงานของโรงเรียน จำเป็นต้องแสวงหาเงินมาใช้ช่วยเหลือให้งานประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการแสวงหาและการให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รุ่ง แก้วแดง (2541 : 33) กล่าวถึง หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ว่า กรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา เป็นผู้ให้คำแนะนำแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อโรงเรียนจะได้จัดการศึกษา ให้สนองความต้องการของชุมชนตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ที่วางไว้

ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อสถานศึกษา จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาซึ่งต้องกำกับ สนับสนุนและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ภายในกรอบของกฎหมายกำหนดเป็นภารกิจหลักที่จะต้องร่วมมือกับสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

35

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยภายในประเทศ

กนกวรรณ รุกขชาติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21 โดยดำเนินการวิจัยอนาคตและใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการต่อชีวิตและทรัพยากรในธรรมชาติ เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ที่มีความสัมพันธ์ต่อชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งจะเป็นหลักสูตรที่ให้องค์กรการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้นตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ไปจนถึงการประเมินผล ส่วนด้านเนื้อหาจะเป็นเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับชุมชนอย่างแท้จริง ลักษณะการสอนจะเป็นการสอนเพื่อให้ได้

เกรียงศักดิ์ เทพახันธุ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จากผลงานวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีส่วนร่วมบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา และด้านการสรุปผล

ศิริกาญจน์ โกสุม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
3. สร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วม
4. สร้างกิจกรรม
5. ต่อรองเพื่อดำเนินการ
6. ร่วมกันดำเนินการ
7. ร่วมกันประเมินผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

36

8. ร่วมกันรับผลประโยชน์ สำหรับแบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 1) แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ 2) แบบแผนการมีส่วนร่วมบางส่วน และ 3) แบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ

นิตยา บุตรศรี (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ของโรงเรียนต้นแบบสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีด้านที่ปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติอันดับสุดท้ายคือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกือบทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดการที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

พจนา เทียนธาดา (2543 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับ และ/หรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ปกครองศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคือเป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน เป็นผู้ให้ความรู้และ/หรือถ่ายทอดประสบการณ์ในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเตรียมครู การจัดบริการวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่น ชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนคือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากนโยบายของโรงเรียนไม่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และชุมชนเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน

พุลศรี ไม้ทอง (2543 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในการปรับ และ/หรือการสร้างหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นเท่านั้น ชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครองศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคือ ช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนด้านสิ่งของ วัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนและชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน และ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

37

ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากมีภารกิจมากในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเตรียมครู การจัดบริการวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดซื้อ/ผลิตสื่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น ชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม คือ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน และสนับสนุนด้านสิ่งของวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนและชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน และชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากชุมชนเห็นว่า การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และนโยบายของโรงเรียนไม่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอแนะว่าชุมชนควรมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข้อมูลแนวคิด และ/หรือข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ร่วมกำหนดทิศทาง และเป้าหมายของโรงเรียนส่วนบทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนต่อหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอแนะว่า โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

สุชาติ ณะแพทย์ (2543 : 70) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาโคบน กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนบ้านนาโคบนประกอบด้วย คนเชื้อสายไทย กะเหรี่ยง จีน และเชื้อสายอื่นๆ อยู่รวมกัน ประกอบอาชีพทำไร่สับปะรด ชุมชนมีฐานะยากจนประสบปัญหาเศรษฐกิจ ชุมชนมีศิลปวัฒนธรรมชาวไทยตะนาวศรีและอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ จึงมีความต้องการให้นำศิลปวัฒนธรรมชาวไทยตะนาวศรี และการท่องเที่ยวป่าในเชิงอนุรักษ์ไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพราะต้องการให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน ชุมชน มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับ ฝึกสอนนักเรียนอย่างเพียงพอ ส่วนด้านงบประมาณต้องขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

2. โรงเรียนบ้านนาโคบนเปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร และนักเรียนประสบปัญหาความยากจน บุคลากรในโรงเรียนมีความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นเช่นเดียวกับบุคคลในชุมชน เพราะต้องการให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อท้องถิ่นของตน โรงเรียนมีอาจารย์ที่เป็นชาวกะเหรี่ยงมีอาจารย์ที่มีความรู้ในเรื่องการรำกะเหรี่ยง และมีสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนได้ ส่วนด้านงบประมาณโรงเรียนสามารถจัดทำโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

38

เสนอต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี เพื่อขอรับการสนับสนุนได้ และสามารถจัดทำ
ในรูปแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนได้ด้วย

3. โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันดีมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. แนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำได้โดยให้โรงเรียนแจ้งต่อผู้นำชุมชน

เพื่อผู้นำชุมชนจะได้แจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบต่อไป

ประสาน ท่าข้าม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการการมีส่วนร่วมจัด
การศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวม
และทุกลักษณะภารกิจจัดการศึกษาในระดับรวมคิด
2. องค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่าง
กัน
3. องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภาพรวม
ในแต่ละประเภท ดังนี้ ประเภทโรงเรียนเลือกระดับก่อนประถมศึกษา เป็นลำดับแรกส่วนภารกิจ
จัดการศึกษาเลือกงานบริหารทั่วไปเป็นลำดับแรก

เข็มเพชร แก่นสา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) ผู้แทน
ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นงาน
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้แทนชุมชนที่มีเพศ การศึกษา
และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้แทนชุมชน
ที่มีอายุและสถานภาพในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 41- 60 ปี ที่เป็นผู้ปกครองและ
เป็นกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ 3) วิธีการที่ผู้แทนการมี
ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมาก
เป็นการช่วยเหลือและให้คำแนะนำ สำหรับการประเมินผลและการอนุมัติเพียงส่วนน้อย
4) อุปสรรคและปัญหาในการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา คือ
ไม่ค่อยมีเวลา โรงเรียนไม่แจ้งให้ทราบ และไม่ได้เป็นกรรมการโรงเรียน

วเรวรรณ เดือนนาคี (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามบทบาท
หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการออกแบบและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

39

ไชยรัตน์ ปราณี (2545 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกขั้นตอนเป็นไปในลักษณะของการมีส่วนร่วมแบบเต็มที่ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น ท้องถิ่นมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเกษตรเป็นอันดับแรก และต้องเป็นการเกษตรที่มีลักษณะเป็นเรื่องของการจัดการทางการเกษตร

2. องค์กรความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการจำเป็นทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นองค์ความรู้ทางการเกษตรที่เน้นการจัดการทางการเกษตร โดยการผสมผสานระหว่าง องค์ความรู้ที่เป็นสากล และองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่สองเป็น สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรกรรม และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ทางด้านการเรียนการสอนวิชาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการรู้จักคิดวิเคราะห์หิววิจารณ์ และสามารถนำเอาความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

3. การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรวิชาโครงการจัดการทางการเกษตร ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ โดยมีหลักการสำคัญคือ เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรู้สึกรักท้องถิ่นของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทักษะการจัดการของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การประเมินหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และทำให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จริญญา เวสสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมนั้น หน่วยงานทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานให้บริการทางการศึกษามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐาน ประสานงานถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ สนับสนุนงบประมาณ แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และให้ความเห็นชอบในการดำเนินการสร้างความตระหนักและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

40

บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน การตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและการจัดทำแผนการดำเนินการ ปัญหาคือ บุคลากรไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนกับชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน และการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศยังไม่สมบูรณ์ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษานั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง สถาบันศาสนา องค์กรวิชาชีพ บุคคลในชุมชน สถานประกอบการและหน่วยงานให้บริการทางการศึกษามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐาน ในการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีรายภาค คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปัญหา คือ ระยะเวลาไม่เพียงพอ และบุคลากรไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรนั้น หน่วยงานทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานให้บริการทางการศึกษา มีส่วนร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรับทราบ ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมอาคารสถานที่ เตรียมบุคลากร พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และห้องสมุด บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เตรียมงบประมาณ และพัฒนาระบบแนะแนว ปัญหา คือ งบประมาณไม่เพียงพอด้านการบริหารหลักสูตรนั้น หน่วยงานทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานองค์กรชุมชน บุคคลในชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาองค์กรวิชาชีพและหน่วยงานให้บริการทางการศึกษามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อเพื่อสถานที่และแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณและสื่อวัสดุอุปกรณ์ประสานงาน แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล

ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศึกษาในการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้บริหารและครูของโรงเรียน กับคณะกรรมการการศึกษาในการบริหารโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาในการดำเนินงานบริหารโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างใน 5 ภูมิภาค จำนวน 1,116 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุกวุฒิการศึกษา และทุกอาชีพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

41

มีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารบริหาร โรงเรียนในระดับปานกลาง โดยที่ คณะกรรมการการศึกษาที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารแตกต่างกัน และคณะกรรมการการศึกษาที่เป็นผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับคณะกรรมการการศึกษาที่มีผู้บริหารและครู และพบว่าปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับมาก

พันธณี วิหคโต (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษานำร่องและโรงเรียนเครือข่ายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานบริหารการศึกษา ท้องถิ่น และสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ในด้านการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรมีปัญหามากที่สุดคือ มีเวลาในการ จัดทำหลักสูตรน้อย ไม่มีเวลาศึกษาเพียงพอ รีบเร่งเกินไปไม่มีเวลาทบทวนตรวจสอบ ทำให้ หลักสูตรไม่สมบูรณ์ขาดคุณภาพ และไม่มีโอกาสปรับปรุงด้านการบริหารจัดการ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดแคลนบุคลากร ขาดครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี ส่วนร่วมน้อย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัด การศึกษาแนวใหม่ / การวัดผลการศึกษา / การจัดกิจกรรม / การจัดทำหลักสูตร ขาดความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครู โดยเชื่อมั่นว่าครูต้องทำได้

อุกพงษ์ รมแก้ว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบศักยภาพในการจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีศักยภาพในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบศักยภาพ ในการจัดการศึกษาพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ปรากฏว่า คู่ของผู้บริหาร โรงเรียนกับผู้แทน ศิษย์เก่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประมวล อักฮาศศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาการศึกษามหาสารคาม เขต 1 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอแกลง พบว่า การปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบตามเพศพบว่า การ ปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นนิตย์ โสพฐอ่อน (2550 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

42

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบวิธีเกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา และด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดูดส์ (Dood. 1971 : Abstract) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของพ่อแม่ชาวผิวดำต่อระบบ การศึกษาของเด็กในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำให้การรับรู้ของผู้ปกครองผิวดำต่อการเรียนของเด็กในโรงเรียนและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองผิวดำรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 150 คน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองผิวดำเห็นว่า การศึกษามีความสำคัญสำหรับพวกเขามาก การศึกษาจะช่วยให้พวกเขาพ้นจากความอยุติธรรมในสังคมเขาเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ถึงแม้ว่าเขาจะต่ำต้อยในสังคมกว่าคนผิวขาวก็ตาม สิ่งที่เขาเกิดความท้อแท้ไม่ยอมให้ความร่วมมือในกิจกรรมของเขาก็คือการที่โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญและความสามารถของพวกเขา

ชูเลอร์ และ แวนดรา (Schuler & Vandra. 1987 : Abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา โดยศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลปรากฏว่าการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร ปัญหาการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับของการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมเพียงเรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ทั้งหมดขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของการมีส่วนร่วม

โรบินสัน (Robinson. 1992 : Abstract) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่าในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง

บาร์นส์ (Barnes. 1995 : Abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่าการมีส่วนกับการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องการมีบทบาทที่ในโรงเรียนหรือชั้นเรียน แม้ว่าจริง ๆ แล้ว การมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าว และได้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและที่บ้านด้วย การศึกษาครั้งนี้ให้หลักฐานเพิ่มเติมว่าบิดามารดาชาวอเมริกัน เห็นคุณค่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

43

ของการศึกษา และเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

คิง (King. 1996 : Abstract) ได้ทำการศึกษาวิจัยในปี ค.ศ. 1995 เรื่องการรับรู้ของครูผู้สอนต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนชนบทในนิวฟาวด์แลนด์ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียน ต้องพยายามที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การดึงเอาความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจ และสติปัญญาของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต้องปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดีบนพื้นฐานของกระบวนการวิจัย การสนับสนุนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมโดยคณะกรรมการของโรงเรียน

บาร์เนส (Barnes. 1995 : Abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนของโรงเรียนโดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องการมีบทบาทที่โรงเรียนหรือชั้นเรียน แม้ว่าจริง ๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าวและได้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่บ้านด้วย การศึกษาครั้งนี้ให้หลักฐานเพิ่มเติมว่าบิดามารดาชาวอเมริกัน อัฟริกัน เห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

แมรี่ (Marie. 1998 : Abstract) ได้ศึกษาค้นคว้าธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนและชุมชนของชวานามิเบีย ซึ่งมีจุดประสงค์สนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาชุมชน คือ มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ซึ่งได้ช่วยเพิ่มคุณภาพ และความสัมพันธ์ทางการศึกษา ซึ่งก่อนชาวยุโรปเข้ามาติดต่อกับนามิเบีย (Namibia) ชุมชนได้เป็นตัวแทนทางการศึกษาโดยตรง และเป็นขั้นตอน คือ ฝึกให้คนหนุ่มสาวมีความรับผิดชอบช่วยเหลือกันในกลุ่มชน ในช่วงปี 1800 การศึกษายุโรปได้เริ่มมีบทบาททางการศึกษา ปัจจุบันกระทรวงศึกษา และวัฒนธรรมของนามิเบีย (MBEC) ได้ร่วมมือกันกับผู้ลงทุนทางการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยให้เห็นว่า การร่วมมือระหว่างผู้ลงทุนทางการศึกษา จะสามารถทำให้จุดประสงค์ทางการศึกษา ของชาติประสบความสำเร็จได้

จากการศึกษาความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยสามารถนำมาตั้งเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนา

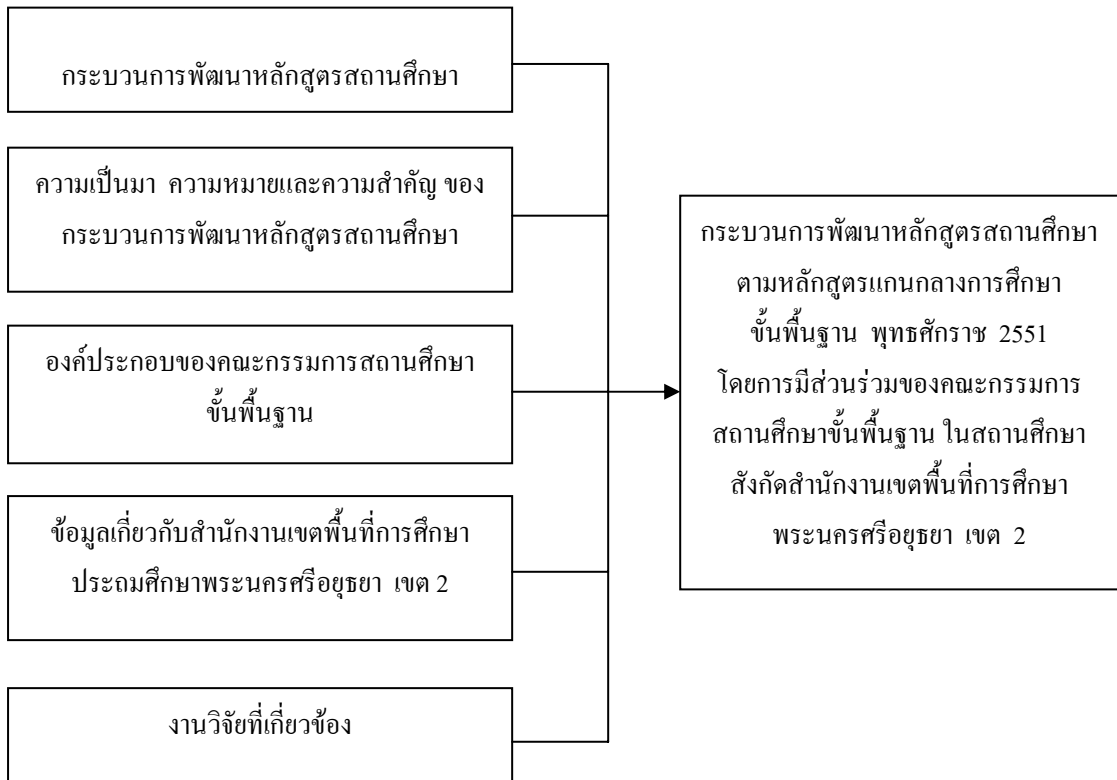

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. ขั้นตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตร
3. ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้
4. ขั้นตอนการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนา

สรุปกรอบแนวคิด ที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 2 สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย